

Истраживања у предшколском васпитању

11.3.2021.

Према: Банђур, В., Поткоњак, Н.(2006). *Истраживачки рад у школи: Акциона истраживања*. Београд: Школска књига.

Кундачина, М. и Банђур, В. (2005). *Методолошки практикум: вежбе из методологије педагошких истраживања*. Ужице : Учитељски факултет

Пројектовање педагошких истраживања

- Свако ко намерава да изврши педагошко истраживање, укључујући и истраживање у школи или вртићу (васпитачи, наставници, стручни сарадници...) мора унапред знати :
- **Шта** истражује (*предмет*)
- **На основу чега** одабрани предмет (*проблем*) мисли да истражује (које су му чињенице у том истраживању потребне)
- **Зашто** то истражује (*циљ, задаци, хипотезе*)
- **Како** ће обавити истраживање (*методе, технике, инструменти* које ће користити)
- На који начин и на ком нивоу ће **обрадити** сакупљене чињенице током истраживања
- Како ће те чињенице **анализирати** и претворити у **резултате истраживања**
- Како ће резултате истраживања **саопштити** и учинити доступним другима (писмени извештај, усмено извештавање, демонстрација резултата истраживања, комбиновани резултати истраживања)

Упутство за израду пројекта истраживања

- **1. ИЗБОР ТЕМЕ ПРОЈЕКТА** – тема се односи на проблематику васпитно-образовног рада у предшколском васпитању. Свака тема у основи садржи предмет истраживања.
- **2. КОНСУЛТАЦИЈЕ СА МЕНТОРОМ**
- **3. БИБЛИОГРАФСКА ПРИПРЕМА** – формирање библиографског фишеа, на основу проучаване литературе везане за тему и то од новије литературе уназад.

- **4. ПРОУЧАВАЊЕ ЛИТЕРАТУРЕ** – основа за успешно дефинисање предмета истраживања и дефинисање кључних термина и појмова је упознавање са основном стручном литературом о предмету истраживања.
- **5. НАСЛОВНА СТРАНА ПРОЈЕКТА ИСТРАЖИВАЊА** – елементи насловне стране пројекта истраживања су у следећем редоследу: назив високе школе, седиште школе; име и презиме аутора пројекта; тема пројекта (исписана већим словима у односу на остале елементе); ознака – пројекат истраживања; име и презиме наставника (ментора) са звањем и титулом; место и година,

- **6. САДРЖАЈ ПРОЈЕКТА ИСТРАЖИВАЊА** – садржај има функцију да упозна читаоце са структуром пројекта. Обухвата наслове појединих делова са бројевима страница. Налази се на почетку рада, иза насловне странице. Садржај пројекта истраживања треба да је структуриран по моделу:
  - **Увод**
  - **1. Теоријски приступ**
  - **2. Метод(ологија истраживања)**
  - **3. (Структура извештаја истраживања)**
  - **Литература**
  - **Прилози**
  - **(редни број немају Увод, Литература и Прилози).** Странице основног текста се нумеришу арапским, а странице Прилога римским бројевима. Величина слова Садржаја треба да је иста величини слова основног текста.

- **7. УВОД** – у уводу се објашњава тема, циљ, намена, значај, смисао и потреба проучавања одабраног проблема истраживања. Износе се главне етапе решавања проблема, однос изабараног проблема према ранијим истраживањима, обим и границе пројектованог истраживања. Образлажу се разлози за изучавање одабране теме, који могу бити практични, стручни и научни, значајни за педагошку науку у целини и за поједина подручја те науке. Разлози изучавања проблема представљају полазну тачку истраживања. Обим увода је до две стране текста.

■ 8. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ ИСТРАЖИВАЊА

— сваки проблем припада неком теоријском контексту. Полазна основа за израду пројекта истраживања је постојећи фонд сазнања о проблему којим студент располаже. Да би се тај фонд проширио, неопходно је изучавање постојеће литературе која припада одређеној научној области. Износе се већ постојеће теоријска сазнања из области која се истражује. Износе се најбитније научне чињенице које су битне за теоријско тумачење изабране проблематике. **Имена аутора и дела које смо користили – цитирање и парафразирање – по правилима академског писања.**

-
- **9. ДЕФИНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА** – у овом делу дефинишу се кључни појмови садржани у формулацији теме пројекта истраживања.
  - **10. ПРЕТХОДНА ИСТРАЖИВАЊА** – износе се само резултати главних истраживања везаних за истраживачку тему. Сазнања из досадашњих истраживања служе да би се пројектовано истраживање на њих ослонило и да би се добијени резултати могли поредити.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА/МЕТОД

- **11. ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА** — поставља се проблем, тј. дефинише се и образлаже. проблем истраживања је веза између теоријског и истраживачког дела пројекта. Произилази из теоријских размишљања до којих се долази проучавањем литературе. При дефинисању проблема истраживања обично се најпре објашњава шира проблематика подручја које се жели истраживати, указује се на важност истраживања изабраног подручја, да би се након тога указало на ужи, односно тачно одређени парцијални проблем на који је усмерено **истраживање.Пише се у упитном облику.**

-
- **12. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА** – проблем истраживања је у основи предмет истраживања. Предметом истраживања се конкретизује оно што ће бити истраживано. Одређује се шта ће бити истраживано. Дефинисање предмета истраживања значи идентификовање, одређивање контекста, ситуирање проблема истраживања.

■ 13. ЦИЉ И КАРАКТЕР ИСТРАЖИВАЊА

- циљем истраживање се дефинише општа намера истраживача. Циљем се одговара на питање **ЗАШТО** и **КОЈА** сазнања се стичу о **предмету истраживања. Јасно се одређује шта се жели постићи.** Аспирација истраживања најчешће је окренута васпитно-образовној пракси, њеном квалитетнијем научном осмишљавању.

-
- **14. ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА** – задаци, за разлику на циљ истраживања, су ужи, оперативнији и конкретнији. Задацима се изражавају захтеви у оквиру постављеног циља истраживања. Њих је потребно у истраживању остварити да би одабрани предмет био истражен.

- **15. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА** – хипотезе су **ПРЕТПОСТАВКЕ** о решењима одређеног проблема. Призилазе из формулисаног проблема, циља и задатака истраживања. Обично се поставља једна општа хипотеза која произилази из циља истраживања и више посебних хипотеза које произилазе из задатака истраживања. У извештају истраживања свакој хипотези одговара засебна целина за интерпретацију резултата истраживања, посебно насловљена.

-
- **16. ВАРИЈАБЛА/Е** – је класа појава или особина које се мењају и појављују у најмање два модалитета.
  - Можемо класификовати на више начина, најчешће их делимо на зависне и независне, (као независне варијабле нпр. појављују се школа (сеоска/градска) и број година радног стажа на послу васпитача, оне делују на зависне варијабле, на појаве које истражујемо).
  - Варијабле одређујемо према предмету и проблему истраживања.

- **17. МЕТОДЕ, ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА** — избор метода и техника истраживања се врши на основу особености предмета, циља, задатака, хипотеза и варијабли. **Утврђене методе и технике дају одговор на питање како ће се проучавати одабрани проблем, односно како ће поједине чињенице бити сакупљене (анкетирање, скалирање, интервјуисање, тестирање, социометријска техника, анализа педагошке документације...).** Потребно је навести порекло инструмената (самостално конструисани, адаптирани за потребе пројекта или преузети од другог аутора), садржај инструмената и одредницу да се налазе у прилогу.

-
- Унутар једне истраживачке методе постоје различите технике, а у оквиру њих – одређени инструменти „алат“ којима се долази до неопходних, научно заснованих чињеница.
  - Технике - Начини прикупљања података о проучаваним педагошким појавама.
  - Инструменти - Алат који се у процесу прикупљања података примењује.

Основне методе, технике и инструменти у педагошким истраживањима (преузето од Банђур, В. Поткоњак, Н. Истраживачки рад у школи: акциона истраживања)

МЕТОДЕ	ТЕХНИКЕ	ИНСТРУМЕНТИ
ТЕОРИЈСКЕ АНАЛИЗЕ	ПОСМАТРАЊЕ	Листе, чек листе., регистри, анегдотске белешке, дневници посматрања
ИСТОРИЈСКА	АНАЛИЗА САДРЖАЈА	Табеле, регистри, чек листе
ГЕНЕТИЧКА/РАЗВОЈНА	АНКЕТИРАЊЕ	Упитници за: чињенице, ставове, судове, интересовања, преференције
СИСТЕМНО-СТРУКТУРАЛНО-ФУНКЦИОНАЛНА	ИНТЕРВЈУИСАЊЕ	Основа за везани интервју, основа за слободни интервју
МОДЕЛОВАЊА	ТЕСТИРАЊЕ	Тестови: личности, способности, знања...
ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА	СКАЛИРАЊЕ	Скале: вербалне, нумеричке, графичке, одреди ко, ранг скале, акумулативне скале...
EX-POST-FACTO	СОЦИОМЕТРИЈА	Социометријски тест, упитник, играње улога
ДЕСКРИПТИВНА	ИСТОРИЈА СЛУЧАЈА	Користе се иснтрументи свих техника педагошких истраживања

■ 18. ПОПУЛАЦИЈА И УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА – у овом делу дефинише се популација и узорак истраживања. Структура узорка приказује се табеларно.

- Популација – основни скуп из којег се узима узорак истраживања. Мора бити јасно одређена, прецизно дефинисана садржајем, обимом и временом (на пример, ученици IV разреда основних школа у Кикинди, школске 2016/2017 године).
- Узорак – део популације, подскуп основног скупа. Јединице узорка могу бити: субјекти, групе, варијабле, активности, наставни и други садржаји, време, извори итд
- Узорци који су засновани на теорији вероватноће: прости, случајни узорак, стратификован узорак, систематски узорак
- Узорци који нису засновани на теорији вероватноће: намерни, пригодни, квотни

■ 19. СТАТИСТИЧКА ОБРАДА

ПОДАТАКА – Овде је потребно одредити како ће се по хипотезама прикупљене чињенице бити обрађене, анализиране и интерпретиране.

■ 20. ТАБЕЛЕ, СЛИКЕ И ГРАФИКОНИ –

Табеле, слике и графикони се налазе у основном тексту и у прилозима пројекта. Идентификациони елементи табела су: редни број, наслов табеле, објашњења у заглављу и колони, јединица мере, ознака времена и простора и легенда.

Уколико је табела, слика или графикон преузета од другог аутора испод ње се наводи извор (аутор, година објављивања дела и страница). Табелу, слику и графиконе прати текст који интерпретира податке. Све табеле и илустрације треба да имају упутнице у тексту!)

■ 21. ОРГАНИЗАЦИЈА И ТОК ИСТРАЖИВАЊА

— ток истраживања обухвата време трајања свих истраживачких активности. Сва организациона и техничка питања се конкретизују. То су материјални, кадровски и временски услови за извођење истраживања. Посебно се разрађује организација рада на терену и улога испитивача.

■ 22. СТРУКТУРА ИЗВЕШТАЈА ИСТРАЖИВАЊА

— 1. Теоријски приступ проблему 2. Методологија истраживања 3. Резултати истраживања)

-
- **23. ЛИТЕРАТУРА** – пише се на посебној страници. Библиографске јединице наводе се азбучним или абецедним редом, зависи од писма на којем је писан пројекат, по презимену аутора, односно наслова дела ако аутор није наведен. Радови се наводе на језику и писму на коме су написани и наводе се сви радови који су коришћени!

■ 24. ПРИЛОЗИ ПРОЈЕКТА ИСТРАЖИВАЊА

PROJEKAT ISTRAŽIVANJA (prema Kundačina i Bandur, 2000)

**RAD U PAROVIMA U MLAĐIM
RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE**

-
- **Problem istraživanja:** Koliko je rad u parovima u mlađim razredima osnovne škole efikasniji u odnosu na klasične oblike nastave?
  - **Cilj istraživanja:** Eksperimentalno upoređivanje efekata rada u parovima i frontalnog oblika rada kao i utvrđivanje didaktičkih vrednosti rada u parovima koje preferiraju učenici četvrtog razreda osnovne škole

Zadaci istraživanja:

1. Osmisliti eksperimentalni program (pripreme za časove obrade nastavnog gradiva radom u parovima);
2. Utvrditi da li postoji statistički značajna razlika u znanjima učenika kada je nastava organizovana radom u parovima, odnosno frontalnim radom;
3. Utvrditi didaktičke vrednosti rada u parovima koje preferiraju učenici IV razreda osnovne škole.

Opšta hipoteza:

- Rad u parovima ima značajne didaktičke vrednosti i njime se mogu postići bolji efekti učenja nego u frontalnoj nastavi.

Posebne hipoteze:

- Moguće je nastavnu temu (odabranu) obraditi radom u parovima
- Postoje statistički značajne razlike kada se nastava organizuje radom u parovima u odnosu na nastavu organizovanu frontalnim oblikom rada.
- Rad u parovima ima određene didaktičke vrednosti koje ga čine efikasnijim u odnosu na frontalni oblik rada.

■ Metode istraživanja

- U istraživanju će se koristiti deskriptivna metoda i metoda eksperimenta sa paralelnim grupama.
- Deskriptivna metoda će se primeniti kod prikupljanja podataka, obrade i interpretacije.
- Metoda eksperimenta s paralelnim grupama će se koristiti u delu rada koji se odnosi na upoređivanje efekata nastave organizovane radom u parovima i nastave organizovane frontalnim oblikom rada. Ovom metodom se želi ispitati: koliko rad u parovima utiče na to da učenici uspešnije usvajaju nastavne sadržaje i da li je stepen usvojenosti veći nego na časovima na kojima se koristi frontalni oblik rada.

-
- **Tehnike i instrumenti u istraživanju**
  - • Istraživanje će se realizovati tehnikama **testiranja i anketiranja**. •
  - Testiranje će se sprovesti upotrebom testova kojima će se utvrditi:
    - Prethodno stečeno znanje iz oblasti koja se obrađuje u trećem razredu;
    - Finalno znanje posle sprovedenog eksperimenta i
    - Međusobni odnos rezultata između eksperimentalne i kontrolne grupe.

-
- • **Anketiranje** će se sprovesti **upitnikom** za učenike eksperimentalne grupe pošto će se kod njih nastava organizovati putem rada u parovima.
  - • Njime se želi utvrditi didaktička vrednost rada u parovima koje preferiraju učenici četvrtog razreda.
  - • Upitnik ima 12 pitanja.
  - • Uvodni deo sadrži uputstvo, podatke o učeniku, pol i opšti uspeh koji su postigli na kraju trećeg razreda.